

УДК: 633.12 : 631.526.2 : 613.2 : 547.972

**ДИЯНЧУК М. В., ВІЛЬЧИНСЬКА Л. А.**

Подільський державний аграрно-технічний університет, Україна, 32300, Хмельницької області, м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13  
e-mail: rsn@pdatu.edu.ua, тел. +380973313757, +380976161164

## **FAGOPYRUM GIGANTEUM KROT. – ДЖЕРЕЛО ФЛАВОНОЇДІВ**

Гречка їстівна, як і будь-яка інша культура, має специфічні особливості, які ускладнюють її вирощування. Зміна біології цієї культури можлива за умови схрещування її з дикими прародичами, які мають цінні ознаки.

Капілярна кровеносна система маючи довжину близько 100 тис. км забезпечує в тілі людини нормальний обмін речовин і будь-яке порушення їх проникності приводить до виникнення різних патологічних відхилень. Ці порушення прямопропорційно пов'язані з дієтою людини: чим більше у раціоні людини їжі рослинного походження, особливо свіжих овочів і фруктів, тим менший ризик порушення проникності кровеносних капілярів.

*P*-вітамінні, або капілярно зміцнюючі препарати представлено флавоноїдними сполуками, джерелом яких є виключно рослини. Потреба людей у *P*-вітамінних препаратах задовольняється не в повній мірі, при цьому в основному за рахунок рутину, отриманого із софори японської *Sophora japonica* L. Пошук нових джерел біологічно активних флавоноїдів серед диких співродичів гречки має практичне значення для промислового отримання рутину.

Перспективним джерелом біофлавоноїдних з'єднань з рослинної сировини може бути гречка і її дикі родичі. Вегетативна маса цієї культури з 1946 року використовується у США і Канаді у якості джерела промислового отримання рутину.

*F. giganteum* Krot. – це амфідиплоїд, утворений експериментально шляхом віддаленої гібридизації *F. tataricum* (4n) Ч *F. cymosum* (4n), однорічний вид. Цей вид гречки одержано у 1973 році в Полтавській області на Устимівській дослідній станції Всесоюзного інституту рослинництва авторами - А.С. Кротовим і Е.Т. Драненко.

Дослідниками попередньо виявлено те, що вміст рутину у різних частинах плоду у нового виду гречки *F. giganteum* Krot. успадковано від батьківської форми *F. cymosum* і дещо менше у порівнянні із *F. tataricum*. Плодова оболонка, на частку якої припадає 22-35% від маси плоду може бути успішно рекомендована у якості додаткового джерела для отримання рутину.

Детальний аналіз вмісту флавоноїдних сполук в органах гречаних рослин свідчить про те, що найбільш висока концентрація характерна для тканин квітів диких видів гречки, а також листків і стебел, коренів. До речі, за вмістом рутину у коренях вид *F. giganteum* Krot. переважає гречку звичайну та вихідні батьківські форми.

Урожай надземної маси у перерахунку на суху речовину в період цвітіння у: гречки звичайної – 40-45 ц/га, татарської гречки – 26-30 ц/га, а *F. giganteum* Krot. – 60-120 ц/га. Урожай насіння в 2,5-3 рази вище у порівнянні з іншими видами гречки.

Дослідження біометричних показників дикоростучих видів гречки і філогенетично близьких родичів свідчить про те, що рослини амфідиплоїда були досить високорослими до 2,5 м. Площа листків на 1 рослину складає 206,6 см<sup>2</sup>. Специфічною особливістю *F. giganteum* Krot. є відносна стійкість до шкідників і хвороб, а також до весняних заморозків. *F. giganteum* Krot. можна успішно вирощувати на схилах та еродованих ґрунтах, використовувати як культуру для диверсифікації.

Отже, вивчення, розмноження всебічне використання і залучення до селекційної роботи виду *F. giganteum* Krot. дасть можливість отримати нові цінні для селекції і сільськогосподарського використання форми.

*Ключові слова:* *F. giganteum* Krot, флавоноїди, гречка, селекція, амфідиплоїд.